

PARTICIPANT HANDBOOK

Apparel

Language:
Gujarati

Packer

ਪੇਕਰ

પૂર્વભૂમિકા

આ પુસ્તક તાલીમાર્થીઓને પેકેજિંગના ઉચિત ક્ષેત્રિય અનુભવમાં મદદ કરવા માટેના વિચાર સાથે લખવામાં આવ્યું છે. એક વ્યવસાય તરીકે, પેકેજિંગ માટે ટીમ વર્ક, પ્રતિબદ્ધતા, પેકેજિંગમાં રહેલ ખામીને શોધી કાઢવાની ક્ષમતા અને પ્રોડક્ટને કુશળતાપૂર્વક પેક કરવાની જરૂર પડે છે. હાથવગી તાલીમની સાથે કાર્યની ભૂમિકા ઉપરનું સૈધ્ધાંતિક જ્ઞાન આદર્શ રીતે એક અસરકારક મદદ પૂરી પાડી શકે છે..

આ પુસ્તક પેકરના કાર્યની ભૂમિકા ઉપર પ્રકાશ પાડે છે કે જેમાં પેકેજિંગના સાધનો, ઉપકરણ, કાર્યસ્થળના જોખમમાંથી અટકાયત, આ ઉદ્યોગમાં વિકાસ પામવા માટે વ્યક્તિએ જે ગુણો ધરાવવા જોઈએ તેવા ગુણો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. તમે પેકેજિંગ અંગેના નિયમનો અને ભારતીય પેકેજિંગ બજાર/ઉદ્યોગ સાથે સંબંધિત અન્ય આવા નિયમો અંગેની જાણકારી મેળવશો.

જુદા જુદા પ્રકારના પેકેજિંગ અને સીલીંગના સાધનો આકૃતિઓ સાથે અહીં સમજાવવામાં આવેલ છે, જેથી કરીને તમારે જેની સાથે કામ કરવાની જરૂર પડે તેમ છે તેવા નિયમિત સાધનો અને ઉપકરણ અંગેનો એક પૂર્ણ વિચાર તમે મેળવી શકો છો. આ બધી જ બાબતોને આ પુસ્તકમાં આવરી લેવામાં આવેલ છે. તમને આચાર સંહિતા અને સંદેશાવ્યવહારના મહત્વ અંગે પણ સમજાવવામાં આવશે.

વિષયવસ્તુના મુદ્દાઓની સારણી

અનુક્રમ નંબર	પ્રકરણનું નામ	પાના નંબર
1.	ઉદ્યોગ સમક્ષ પરિચય	4
2.	પેકિંગ પ્રક્રિયાનું આયોજન અને ગોઠવણી કરવી	11
3.	પેકિંગ પ્રક્રિયા હાથ ધરવી	53
4.	પેકેજિંગ વિભાગમાં આરોગ્ય સલામતી અને સુરક્ષા જાળવવી	72
5.	કાર્ય વિસ્તાર ,સાધનો અને યંત્રોની જાળવણી કરવી	84
6.	ઉદ્યોગ સંબંધિત,નિયમનકારી અને સંસ્થાકીય જરૂરીયાતોનું પાલન કરવું	116
7.	સંસ્થાકીય સંદર્ભ	126

प्रकरण 1
उद्योग समक्ष परियथ

શિખવાની નિષ્પત્તિ કે પરિણામ :

સેસનમાં હાજરી આપ્યા બાદ, તાલીમાર્થીઓ નીચેની બાબત માટે સક્ષમ હશે :

- પેકેજિંગનું મહત્વ અંગે સમજવા બાબતે

સેસન પૂર્વેની પ્રવૃત્તિ :

- તાલીમ આપનાર પેકેજિંગ ઉપર સમૂહ ચર્ચા ગોઠવશે

એકમ 1.1: પેકેજિંગ

એકમનો હેતુ :

- પેકેજિંગ અંગેની સમજણ મેળવવી

પેકેજિંગ એ માલસામાનનું વિતરણ કરવા, સંગ્રહ કરવા, ઉપયોગ કરવા કે તેમને વેંચવા માટે તેમને ચારે બાજુએથી વીંટી દઈને તેમનું રક્ષણ કરવા માટેની કલા, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી હોવાનું કહેવામાં આવે છે. શબ્દ વસ્તુ કે પ્રોડક્ટ પેકેજિંગનું મૂલ્યાંકન કરવાનું, રચના તૈયાર કરવાનું અને ઉત્પાદન કરવાનું પણ સૂચવી શકે છે. આ પરિવહન કે શિપિંગ, વેરહાઉસિંગ, વેંચાણ, લોજિસ્ટીક્સ માટે માલ-સામાન તૈયાર કરવાની અને અંતિમ ઉપભોક્તા સુધી પ્રોડક્ટોને પહોંચાડવાની એક સંપૂર્ણ પ્રક્રિયા છે. આ વસ્તુઓને સમાવવાની, જાળવણી માટે તેમનું રક્ષણ કરવાની એક સંકલિત વ્યવસ્થા છે કે જેથી કરીને તેમનું પરીવહન અને વેંચાણ કરી શકાય છે.

પેકેજિંગના ફાયદાઓ

- **અવરોધનું રક્ષણ :** યોગ્ય રીતે પેક કરાયેલ બોક્ષ પાણીની વરાળ, ઓક્સિજન, પાણી, રજકણ વગેરે સામેનું એક સંપૂર્ણ અવરોધ બનશે. અમુક પેકેજિંગ શોષકોની સાથે વ્યવસ્થિત રીતે ડેસિકન્ટ્સ ધરાવે છે, જે શેલ્ફના આયુષ્યને વધારે છે. ખાદ્ય પદાર્થોના પેકેજિંગ સુધારેલ વાતાવરણની લાક્ષણિકતા કે વાતાવરણ નિયંત્રિત કરતી લાક્ષણિકતા ધરાવે
- **ભૌતિક રક્ષણ :** વસ્તુઓ કે જેમને પેકેજિંગ અંદર વિટવામાં આવી શકે છે તેમને કંપન, યાંત્રિક આંચકા, તાપમાન, દબાણ, ઇલેક્ટ્રોસ્ટેટિક ડીસ્ચાર્જ વગેરેથી રક્ષણની જરૂર પડે છે. આ બધી બાબતોની વ્યવસ્થા પેકેજિંગની સાચી પ્રક્રિયા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવે છે.
- **માર્કેટિંગ :** લેબલ્સ અને પેકેજિંગનો બજારમાં વસ્તુઓનું વેંચાણ કરનારાઓ દ્વારા મોટે ભાગે સંભવિત ખરીદારોને તેમની પ્રોડક્ટો ખરીદવા માટે આકર્ષવા માટે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આજના દિવસોમાં પેકેજિંગની ભૌતિક અને

ચિત્રાત્મક રચના ખૂબ મહત્વની છે અને તે બાબત છેલ્લા થોડા દશકાઓથી જોર પકડી રહી છે. મોટેભાગે કંપનીની બ્રાંડ ઈમેજનું પ્રતિબિંબ પાડવા માટે પેકેજિંગ તૈયાર કરવામાં આવે છે.

- સમાવિષ્ટ: વધુ સારા વેચાણ અને સંગ્રહના વિશિષ્ટ કારણોસર નાના પેદાશો એક જ પેકેજમાં જૂથબદ્ધ કરી શકાય છે. દાખલા તરીકે, 1000 પેનનાં બક્સને સિંગલ પેન કરતાં ઓછી ભૌતિક સપોર્ટની જરૂર પડશે જે સંખ્યા 1000 છે. પાવડર, દાણાદાર પદાર્થો અને પ્રવાહીને સમાવિષ્ટ કરવાની જરૂર છે.
- માહિતીપ્રદ: લેબલ્સ અને પેકેજોનો ઉપયોગ પ્રોડક્ટ અથવા પેકેજના ઉપયોગ, રિસાયકલિંગ પ્રક્રિયા, નિકાલ અથવા પરિવહન માટે સંપર્ક કરવામાં આવે છે. ખોરાક, રાસાયણિક, તબીબી અને ફાર્માસ્યુટિકલ વસ્તુઓ સાથે, ચોક્કસ માહિતી શેર કરવામાં આવે છે. એવા લેબલ્સ અને પેકેજો છે જેનો ઉપયોગ ટ્રેસીંગ અને ટ્રેકિંગના હેતુ માટે કરવામાં આવે છે. પેકેજિંગ પર ઉલ્લેખિત ઘણા ઉત્પાદનોમાં તેમની ઘણી અને સીરીયલ નંબરો શામેલ હોઈ શકે છે. માહિતીમાં આદર્શ રીતે ઉત્પાદનની સમાપ્તિ તારીખ શામેલ હશે.

નોંધો

A series of horizontal lines for writing, starting from the top of the page and extending down to the footer area.

મહાવરો :

1. ખાલીજગ્યાઓ પૂરો :

- a) પેકેજિંગ માલ-સામાનનું રક્ષણ કરવા માટેની કલા, વિજ્ઞાન અને _____ હોવાનું કહેવામાં આવે છે.
- b) યોગ્ય રીતે _____ બોક્ષ પાણીની વરાળ, ઓક્સિજન, પાણી, રજકણ માટેનો પૂર્ણ અવરોધ સમાન બને છે..
- c) આજના દિવસોમાં પેકેજની ભૌતિક અને _____ રચના ખૂબ મહત્વની છે અને તે છેલ્લા થોડા દશકાઓથી જોર પકડી રહેલ હતી.
- d) _____ અને પેકેજિંગનો ઉપયોગ પ્રોડક્ટ કે પેકેજના ઉપયોગ, રીસાયકલિંગ પ્રક્રિયા, નિકાલ કે પરિવહનની માહિતી આપવા માટે કરવામાં આવે છે.

ટૂંકી નોંધ :

પેકેજિંગ એ પરિવહન કે શિપિંગ, વેરહાઉસિંગ, વેંચાણ, લોજિસ્ટીક્સ માટે માલ-સામાનને તૈયાર કરવાની કે અંતિમ ઉપભોક્તા સુધી પ્રોડક્ટને પહોંચાડવાની એક સંપૂર્ણ પ્રક્રિયા છે.

- વધુ નાના પદાર્થોને વધુ સારા વેંચાણ અને સંગ્રહના ખાસ કારણથી એક જ પેકેજમાં સાથે જૂથમાં મૂકી શકાય છે.
- પ્રોડક્ટ કે પેકેજના ઉપયોગ, રીસાયકલિંગ પ્રક્રિયા, નિકાલ કે પરિવહનની માહિતી આપવા માટે લેબલો અને પેકેજોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
- અમુક પેકેજિંગ શોષકોની સાથે વ્યવસ્થિત રીતે ઓક્સિજન કે ડેસીકન્ટસ ધરાવે છે, જે શેલ્ફના આયુષ્યને વધારે છે.

પ્રકરણ 2
પેકેજિંગ પ્રક્રિયાઓનું આયોજન અને ગોઠવણી કરવી

(એએમએચ /એન 1407)

રિકોલ સેસન :

- પેકેજિંગ એ માલસામાનનું વિતરણ કરવા, સંગ્રહ કરવા, ઉપયોગ કરવા કે તેમને વેંચવા માટે તેમને ચારે બાજુએથી વીંટી દઈને તેમનું રક્ષણ કરવા માટેની કલા, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી હોવાનું કહેવામાં આવે છે.
- આ વસ્તુઓને સમાવવાની, જાળવણી માટે તેમનું રક્ષણ કરવાની એક સંકલિત વ્યવસ્થા છે કે જેથી કરીને તેમનું પરીવહન અને વેંચાણ કરી શકાય છે.
- અમુક પેકેજિંગ શોષકોની સાથે વ્યવસ્થિત રીતે ઓક્સિજન કે ડેસીકન્ટસ ધરાવે છે, જે શેલ્ફના આયુષ્યને વધારે છે.
- વધુ નાના પદાર્થોને વધુ સારા વેંચાણ અને સંગ્રહના ખાસ કારણથી એક જ પેકેજમાં સાથે જૂથમાં મૂકી શકાય છે.
- ખાદ્ય પદાર્થો, રસાયણ, તબીબી અને ઔષધીય વસ્તુઓની સાથે અમુક માહિતી આપવામાં આવે છે.

શિખવાનું પરિણામ :

સેસનમાં હાજરી આપ્યા બાદ, તાલીમાર્થીઓ નીચેની બાબતો માટે સક્ષમ બનશે :

- જુદા જુદા પેકેજિંગ સાધનો અને ઉપકરણોને સમજવા માટે.
- પેકેજિંગના પ્રકારો અંગે શિખવા માટે
- કાર્ટ્રીન બોક્સના પ્રકારો અને માપ અંગે જાણવા
- પેકેજિંગ સાથે સંબંધિત જુદા જુદા પ્રકારના વસ્ત્ર સમજવા

સેસન પૂર્વેની પ્રવૃત્તિ :

- તાલીમ આપનાર ‘પેકેજિંગના ફાયદાઓ’ ઉપર એક ‘પ્રશ્નોત્તરી સ્પર્ધા’ ગોઠવશે.

એકમ 2.1 પેકિંગ સાધનો અને ઉપકરણ અંગેનું જ્ઞાન

એકમનો હેતુ :

- પેકેજિંગ માટેના જુદા જુદા પ્રકારના ઉપકરણ અને સાધનો વિશે જાણકારી મેળવવી .
- પેકેજને સીલ કરવા માટે ઉપયોગમાં લેવાતા ઉપકરણના વર્ગો અંગે જાણવું.

પેકેજિંગ સાધનોની ઉદ્યોગના જુદા જુદા પ્રકારોમાં જરૂર પડે છે. નાના ધંધાઓને પેકર્સની મદદની ઓછી જરૂર પડે છે જ્યારે ઉત્પાદન અને વિતરણ સાથે સંકળાયેલા ધંધાઓને આવા વ્યવસાયિકોની વધુ જરૂર પડે છે. પેકેજિંગ સાધનો અનિવાર્ય છે કારણ કે આ સાધનો જુદી જુદી જરૂરીયાતો પૂરી પાડી શકે છે. સામાન્ય પેકિંગ સાધનો પૈકીના અમુક સાધનો પ્લાસ્ટીકની થેલીઓ ,બોક્ષ કટરો, કાર્ડબોર્ડ બોક્ષ અને પેકિંગ ટેપો છે.

- **કાર્ડ બોર્ડ બોક્ષ:** આ બોક્ષોનો વસ્તુઓને ધારણ કરવા માટે ઉપયોગ થાય છે. વસ્તુઓ કે પ્રોડક્ટોને અંદરના ભાગે મૂકવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ બોક્ષોને બબલ રેપ, વર્તમાન પત્રો, પેકિંગ પી નટસ અને અન્ય પેકિંગ માટે ઉપયોગમાં લેવાતી આવા પ્રકારની સામગ્રીઓથી સુરક્ષિત કરવામાં આવે છે. આ બોક્ષોનો ઉપયોગ સામાન્ય રીતે ઉત્પાદન માટેના કારખાનામાંથી સંગ્રહ કરવા માટે વધુ મોટા જથ્થાઓમાં પરિવહન કે હેરફેર કરવા માટે થાય છે. આ બોક્ષો ખરીદદાર વસ્તુને ઘરે લઇ જાય અને ત્યારબાદ પોતાના ઉપયોગ માટે ગોઠવે ત્યાં સુધી પ્રોડક્ટો નું રક્ષણ કરે છે.

કાર્ડ બોર્ડ બોક્ષો જુદા જુદા આકારોમાં ઉપલબ્ધ બને છે, જો કે આ બોક્ષોને સામાન્ય રીતે એક એવા આકારમાં વાળવામાં આવે છે કે જે આકાર તે રીતમાં ઇન્ટરલોક કે અંદરથી બંધ થઇ જાય છે.

- **બોક્ષ કટરો કે ઉપયોગી છરીઓ :** તેમનો ઉપયોગ સામાન્ય રીતે કાર્ડ બોર્ડ બોક્ષ કે ટેપને કાપવા માટે કે ખોલવા માટે થાય છે.

તેમનો ઉપયોગ અન્ય મહત્વની કાપવાની જરૂરીયાતો માટે થાય છે.

- **પ્લાસ્ટિક થેલીઓ :** આ પ્રકારની થેલીની પ્રોડક્ટના પેકિંગ માટે જરૂર પડે છે અને પેક કરાયેલ વસ્તુઓને રક્ષણ આપે છે. પ્લાસ્ટીકની થેલીઓ વસ્તુઓને સંપૂર્ણ રીતે સૂકી, રજકણ રહિત અને વળી કોઈપણ પ્રકારના નુકશાનથી મુક્ત રાખવા માટે જાણીતી છે.

મોટે ભાગે, પ્રોડક્ટો ને પ્લાસ્ટીકની થેલીઓમાં રાખવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ તેમને કાર્ડ બોર્ડ બોક્ષની અંદર મૂકવામાં આવે છે, કારણ કે આ વસ્તુઓને જાળવવાની અને રાખવાની એક ખૂબ સંકલિત રીત છે.

- **પ્લાસ્ટિક ટેપ :** એક ખૂબ જ સામાન્ય સાધન કે જે પેકિંગ માટે જરૂરી છે તે પ્લાસ્ટિક ટેપ છે કે જે કોઈ પણ ડિસ્પેન્સર ઉપર ફીટ થઈ જશે. ડિસ્પેન્સરની ધારવાળી બાજુ કે કિનાર ટેપને પેકિંગ બોક્ષના એક છેડેથી બીજા છેડા સુધી લંબાવવામાં આવે ત્યારે તેને કાપવા માટે જાણીતી છે.

આ કામ પેક કરાયેલ બોક્ષને એક યોગ્ય અને મજબૂત સીલીંગ આપવા માટે કરવામાં આવે છે. પેકિંગની એક વધુ પદ્ધતિ એક સ્વરૂપના દોરાવાળા કાગળના ઉપયોગનો સમાવેશ કરે છે કે જે પાણીના ઉપયોગ વડે ડિસ્પેન્સર ઉપર ફીટ થઈ જશે. પાણી ટેપના ગુંદરવાળા ભાગને જ્યારે તેને લગાવવામાં આવે છે ત્યારે સક્રિય કરવા માટે જાણીતું છે.

- **પ્લાસ્ટિક સ્ટીલ સ્ટ્રેપ કે પટ્ટો :** આ પ્રકારનું સાધન શીપીંગ દરમિયાન, દરેક વસ્તુને તેના સ્થાન ઉપર પકડી રાખવા માટે, બોક્ષના પેલેટસની આસપાસ રાખવા માટે વધુ મોટા પ્લાસ્ટિક પટ્ટાને સંકેલશે કે ઝાલર લગાવશે..

આ પટ્ટાઓ એક ઘડી વાળવાના સાધનની સાથે સ્ટીલમાં જોવા મળે છે કે જે પટ્ટાઓને તેમના સ્થાનમાં પકડી રાખવા માટે ધાતુના બ્રેકેટને પટ્ટાઓ બાંધવા માટે જાણીતા છે. આ પટ્ટાઓ મજબૂત હોય છે અને કોઈપણ જાતના નુકશાન વગર દબાણના સમૂહનું વહન કરી શકે છે.

- **પ્લાસ્ટિક રેપ અથવા શ્રીક રેપ :** આ પેકિંગના સાધનોનો એક પ્રકાર છે કે જેને વધારાનો ટેકો પૂરો પાડવા માટે અને બોક્ષ ને ખસેડવા સમયે કામને સરળ બનાવવા માટે એક સંપૂર્ણ પેલેટ ઉપર રહેલા પેકિંગ બોક્ષિસની આસપાસ વાળવામાં આવે છે.

શીર્ષીંગ માટેના પેકેજિંગ પેલેટનો પૂર્ણ રૂપે ગંજ કે થપ્પો કરવાનું જાણીતું હોવાથી શ્રીક રેપ બધા જ બોક્ષો અને પેલેટસની આસપાસ વાળવામાં આવે છે.

એકમ 2.1.1: ઉપકરણને સીલ કરવા માટેના વર્ગો

- **ઉષ્મા સીલીંગ ઉપકરણ**

ઉષ્મા સીલીંગ વડે પ્રોડક્ટો માટેનું ચુસ્ત સીલ સંભવ છે. ઉદાહરણ તરીકે, શ્રીક રેપ પ્રોડક્ટો માટે એક હવાચુસ્ત સીલ જાળવવા માટે હીટ ગનનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. નીચે ઉષ્મા સીલીંગના પ્રકારો આપેલા છે.

- **સેલોફેન અથવા હેન્ડ ક્રીમ્પર :** આ ઉષ્મા સીલરનો એક પ્રકાર છે કે જે પેકેજની અંદરની પ્રોડક્ટો ને બહાર પડી જતા અટકાવે છે. તે પોર્ટેબલ હોવાથી, તેનો કોઈપણ જગ્યાએ ઉપયોગ કરી શકાય છે અને તે 6 ઈંચ લંબાઈ જેટલું સીલ કરી શકે છે.

એક સેલોફેન સીલર આદર્શ રીતે 110 વોલ્ટ્સ કે 50 વોલ્ટ્સ નો ઉપયોગ કરશે અને તાપમાનને નિયંત્રિત કરવાની લાક્ષણિકતા ધરાવે છે..

- **હીટ ગન :** આ હળવા વજનવાળી, બહુવિધ ઉપયોગિતાવાળી હોય છે અને તેનો સરળતાથી ઉપયોગ કરી શકાય છે. યંત્રો ચાલુ અને બંધની આંગળીના ટેરવા ઉપરના નિયંત્રણો સાથેની લાક્ષણિકતા સાથે આવે છે. યંત્ર ચલાવવું સરળ છે અને પ્રોડક્ટોને કાર્યક્ષમતાપૂર્વક શ્રીક રેપ કરી શકે છે અને તે પણ ઝડપથી.

યંત્ર હવાના વેગની લાક્ષણિકતાઓ અને સેટીંગ્સ ધરાવે છે અને ચોક્કસપણે પીવીસીને થોડી જ સેકન્ડોમાં સંકેલી શકે છે.

- **ઉષ્મા આપતા તત્વો :** આ તત્વો કનેક્ટરોના છેડા ઉપર રહેવા માટેની રીતે બનાવવામાં આવે છે. આ તત્વો મોટેભાગે એગોળ અથવા સમતલ આકારમાં ઉપલબ્ધ હોય છે. ઉષ્મા સીલીંગ માટે પોલીથીલીન થેલીઓ, સમતલ વાયરોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. બીજી બાજુએ, કાપવા અને શ્રીક બેગને સીલ કરવા માટે, ગોળ વાયરોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. બેવડા આવેગવાળા સીલરો બે સીલીંગ તત્વો ધરાવવા માટે જાણીતા છે કે જે ઉષ્માની ઝડપી આરપાર ક્રિયા માટે નીચેના અને ટોચના ભાગ ઉપર સ્થિત હોય છે. ગોળ વાયરોની શ્રીક બેગ્સ, શ્રીક ફિલ્મ અને પોલી ટ્યુબિંગ માટે પણ ઉપયોગ થવાની સંભાવના હોય છે કારણ કે તેની સીલીંગ અને કાપવાની કામગીરીઓ માટે જરૂર પડે છે.
- **ઈમ્પલ્સ ઉષ્મા સીલર :** ઈમ્પલ્સ ઉષ્મા સીલરો એ રીતે બનાવવામાં આવે છે કે જેથી તેમનો થર્મોપ્લાસ્ટિક ફિલ્મને સીલીંગ કરવા સમયે નિયમિતપણે ઉપયોગ કરી શકાય છે.

પોલી બેગ્સને સીલ બાર્સ વચ્ચે મૂકવામાં આવશે અને ધીમેથી નીચેની તરફ દબાવવામાં આવશે અને ત્યારબાદ બેગને સીલ કરવા માટે મુક્ત કરવામાં આવશે.

- **શ્રીક રેપ સીસ્ટમ :** આમાં શ્રીક રેપ માટે એક યંત્ર અને ઉષ્મા માટે એક લાથથી ચલાવાતી ગનનો સમાવેશ થાય છે. હીટ ગન સંકોચન માટે પરિવર્તનક્ષમ ઝડપના વિકલ્પો આપે છે (સામાન્ય રીતે બે) .

હીટ ગનનો ઉપયોગ કરતા પહેલા, ફિલ્મ થી સાચા અંતર ઉપર હીટ ગન ગોઠવવાનું જરૂરી છે, કારણ કે આ બાબત અંતરનો અને ગનને પકડવાની રીતનો સાચો વિચાર આપે છે. તે એક સીલર પણ ધરાવે છે (એક ઈમ્પલ્સ સીલર) કે જે વધુ નાની માત્રાના આઉટપુટ કે ઉત્પાદન માટે ઉપયોગી છે.

- **ટેક્લોન ટેપ :** આ શ્રીક સીલર્સ અને પોલી બેગ્સનું રક્ષણ કરવા માટેની એક આદર્શ વસ્તુ છે. તે ગરમ વાયરના સંપર્કો માટે એક રક્ષાત્મક અવરોધ પણ બને છે.

- **થોકબંધ પ્લાસ્ટિક પેલેટ માટેની ક્વર બેગ્સ**

રજકણ અને ધૂળથી વસ્તુઓ કે પ્રોડક્ટોનું રક્ષણ કરવા માટે પ્લાસ્ટિક પેલેટ ક્વર બેગ્સની જરૂર પડે છે. આ બેગ્સ કોઈપણ પેલેટ ઉપરના છૂટા છવાયા લોડ કે માલની અટકાયત માટે પણ ઉપયોગી છે..

પેલેટના આ કડીયુક્ત કવરો છે અને પાટલી વાળેલી હોય તેવી બાજુઓ પણ ધરાવે છે. આ પાટલી વાળેલી બાજુઓને લગભગ પ્રમાણભૂત પેલેટની પહોળાઈ સુધી વિસ્તારી શકાય છે.

- **થોકબંધ પોલી મેઈલર બેગ્સ**

થોકબંધ પોલી મેઈલર બેગ્સ એ શીર્ષાંગ અને મેઈલીંગની જરૂરીયાત માટે આદર્શ છે. આ બેગ્સ અનઅધિકૃત ફેરફાર અને પાણી સામે સુરક્ષિત છે.

મોટેભાગે આ બેગ્સ કાયમી ટેપના પૂર્ણ થવા નીચે તિરાડો વિનાની થઇ શકે છે. નોન-પર્ફોરેટેડ મેઈલર્સ વધુ પસંદ કરવામાં આવે છે કારણ કે તે તેમની નક્કર સલામતી માટે જાણીતા છે, જો કે છિદ્રયુક્ત કે પર્ફોરેટેડ મેઈલર્સ તેમની સગવડતા માટે જાણીતા છે.

- આ મેઈલર્સ એક અંદરનો ભાગ અને એક બહારનો ભાગ સાથે હોય છે કે જેને અલગ અલગ રીતે રંગ કરવામાં આવે છે. આ માટે ઉપયોગમાં લેવાતા પદાર્થો મજબૂત અને ખડતલ હોય છે અને આથી આ પોલી મેઈલર્સ શિપીંગ કે પેકેજીંગના સમયે જુદા જુદા બહારના તત્વો તેમજ ભેજથી માલ-સામાનનું રક્ષણ કરવા માટે જાણીતા છે.

• શ્રીક ફિલ્મ અને સિસ્ટમ્સ

આ પોલીઓલેફીનના બનેલ હોય છે અને તેને ખૂબ વધારે પસંદ કરવામાં આવે છે કારણ કે આ અન્ય વિકલ્પો કરતા પરિવર્તનશીલ સંગ્રહ અને વધુ મજબૂત સીલ પ્રદાન કરે છે. પોલીઓલેફીન કોઈપણ ક્લોરાઈડ રહિત હોય છે અને તે પીવીસી શ્રીક ફિલ્મ માફક એકાએક નરમ કે સખત બનતું નથી.

- **પોલીઓલેફીન શ્રીક ફિલ્મ :** પોલીઓલેફીન એક એવી સામગ્રી છે કે જે થર્મોપ્લાસ્ટિક ગુણધર્મો ધરાવે છે અને જો તેને ગરમ કરવામાં આવે તો સંકોચાય છે. શ્રીક ફિલ્મ આજ-કાલ સમગ્ર વિશ્વમાં વ્યાપક રીતે ઉપયોગમાં લેવાય છે અને તે તેના ઘણા બંધા ફાયદાઓ માટે જાણીતી છે જ્યારે ગેરફાયદાઓ થોડા જ છે. પોલીઓલેફીન એ એક ગંધરહિત પદાર્થ છે અને તે તાપમાનમાં એકાએક ફેરફાર થવાથી સખત કે નરમ બનતું નથી.

- **પીવીસી શ્રીક ફિલ્મ :** પીવીસી એ સામાન્ય રીતે ઉત્પન્ન થતું પ્લાસ્ટિક છે અને તેનો પેકેજીંગ ઉદ્યોગમાં ઘણો ઉપયોગ થાય છે. પીવીસી શ્રીક ફિલ્મ એક રાસાયણિક પદાર્થ ધરાવે છે કે જેને ક્લોરાઈડ કહેવામાં આવે છે કે જેને જો ઠંડુ કે ગરમ કરવામાં આવે તો તે તેની તીવ્ર વાસ માટે જાણીતું છે. આના કારણે, જ્યારે પીવીસી શ્રીક રેપનો ઉપયોગ કરવામાં આવે ત્યારે યોગ્ય હવા ઉજાસની જરૂર પડે છે. તત્વ શ્રીક ટનલ્સ માટે આદર્શ છે અને પોલીઓલેફીન શ્રીક ફિલ્મ કરતા સરળતાથી પોષાઈ શકે છે. તે અનધિકૃત ફેરફારને અટકાવે છે અને તેના ચુસ્ત બંધ બેસતા કવર(કે જે એક વાર તેને ગરમી આપતા બને છે) ના કારણે તે બહારના તત્વોથી વસ્તુઓને સલામત રાખે છે.

- **શ્રીક રેપ સિસ્ટમ :** આ સિસ્ટમો વસ્તુઓ માટેનું સંપૂર્ણ રક્ષણ કરવા માટે જાણીતી છે. સિસ્ટમ આદર્શ રીતે હાથથી ચલાવાતી ગનની સાથે એક શ્રીક રેપનો સમાવેશ કરે છે. એક હીટ ગન હોય છે કે જે શ્રીકીંગ માટે ઝડપના બે વિકલ્પો આપે છે.

• ટેપ-બોક્ષ સીલીંગ : પારદર્શક કે છાપેલ

આનો ઉપયોગ થેલીઓની સાથે મેઈલર્સ, બોક્ષિસને સુરક્ષિત રાખવા માટે કરવામાં આવે છે. સીલીંગ ટેપ પ્રોડક્ટો અને વસ્તુઓના પરીવહન કરવા સમયે તેમને બંધ અને સારી રીતે સુરક્ષિત રાખવા માટે જાણીતી છે.

બેગ કે થેલીની સીલીંગ ટેપ : આને જુદા જુદા રંગોમાંથી પસંદ કરવામાં આવે છે કે જે રંગોને અન્ય વસ્તુઓ કે જેના માટે લેબલિંગની જરૂર પડી શકે તેમ છે તેમની સાથે ભાગોને કોડ આપવા માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. આનો સેલોફીન કે પોલી બેગ્સ ઉપર સાચી રીતે ઉપયોગ કરવા માટે, વ્યક્તિને થેલીની અંદર વસ્તુઓને સારી રીતે સીલ કરવા માટે, થેલીના કાંઠાવાળા સાંકડા ભાગની આસપાસ ટેપને વીંટવાની જરૂર પડે છે.

સીલીંગ ટેપ એ અતિસય સરળ અને ઝડપી છે કારણ કે માત્ર એક જ ગતિ હોય છે કે જેના વડે વીંટવાનું કાર્ય કરવામાં આવે છે અને વળી ટેપ પોતાની મેળે જ ચોંટી જાય છે. આ સેલો અને પોલી બેગ્સ એમ બંને માટે ઉપયોગમાં લેવાતી બહુવિધ રીતે ઉપયોગી છે અને તેની વ્યવસ્થા કરવી સરળ છે.

- સીલીંગ ટેપ : આ કોરુગેટેડ બોક્સિસ માટે અને અન્ય પેકેજિસ માટે પણ સલામત સીલીંગ પ્રદાન કરે છે. સીલીંગ ટેપ મોટે ભાગે પોલીપ્રોપિલીન ફીલ્મ કે જે ભેજનો સામનો કરે છે, તેની બનેલી હોય છે અને એકીલીક ચીકટ પદાર્થ વડે બનેલી હોય છે.

ચીકટ કે ગુંદર જેવો પદાર્થ ખૂબ પ્રબળ હોય છે કારણ કે તે રેઝીન એટલે કે રાળ-આધારિત હોય છે અને વસ્તુઓને સારી રીતે બંધનમાં રાખે છે. તેની સૂર્યપ્રકાશ અને અન્ય બાહ્ય પરિબળો પ્રત્યેની લવચિકતાના કારણે તે તાપમાનના ચઢાવ ઉતારોને પણ સહી શકે છે.

સ્વાધ્યાય કે મહાવરો :

1. નીચેનાનો વર્ગ કયો છે તે જણાવો :

- a) બોક્ષ કટર, કાર્ડબોર્ડ બોક્ષ, પ્લાસ્ટિક ટેપ, પ્લાસ્ટિક સ્ટીલ સ્ટ્રેપ
- b) હીટ ગન, ટેફલોન પેપર, સેલોફેન
- c) પીવીસી શ્રીંક ફિલ્મ, પોલીઓલેફીન શ્રીંક ફિલ્મ

એકમ 2.2 પેકીંગના જુદા જુદા પ્રકારો અંગેનું જ્ઞાન કે જાણકારી

એકમનો હેતુ :

- પેકીંગના જુદા જુદા પ્રકારો અંગે જાણકારી મેળવવી.

પેકેજીંગનું મહત્વ

પેકેજીંગ એ પ્રોડક્ટોનું રક્ષણ કરવા માટે જાણીતો ખ્યાલ છે કે જે પ્રોડક્ટોને સંગ્રહ કે વેંચાણ કે અમુક અન્ય હેતુ માટે બજારમાં વિતરિત કરી શકાય છે. શબ્દ બહુધા પેકેજીસના મૂલ્યાંકન કરવાનું, રચના કરવાનું અને ઉત્પાદનનું પણ સૂચન કરે છે. પેકેજીંગ વિકલ્પોના સામાન્ય પ્રકારો પૈકીના અમુક પ્રકાર બેગ્સ, બોક્સિસ, કેન્સ, કાર્ટોન્સ, બોટલ્સ, રેપર્સ, કન્ટેઈનર્સ અને એન્વેલપ કે પરબીડિયું હોઈ શકે છે.

પેકેજીંગ પદ્ધતિની માંગમાં વધારા સાથે, જુદી જુદી બ્રાન્ડોએ ટેકનીકો શોધવાનું અને પેકેજીસ કે જે ગ્રાહકોની પસંદગી મુજબ તૈયાર કરવામાં આવે છે તેમની સાથે પ્રોડક્ટો વેંચવાનું શરુ કર્યું છે. મજબૂત અને આકર્ષક પેકેજીંગ પ્રોડક્ટોને તૂટતી બચાવવા માટે જાણીતા છે અને વળી આ બાબતો લક્ષ્યવાળા દર્શકોનું ધ્યાન પણ ખેંચી શકે છે.

પેકેજીંગ પદ્ધતિના પાયાના પ્રકારો છે :

- ફાર્મા પેકેજીંગ
- લવચીક પેકેજીંગ
- એન્ટી-કોરોસીવ પેકેજીંગ
- પ્લાસ્ટિક્સ પેકેજીંગ

ફાર્મા પેકેજીંગ

આને દવાનું પેકેજીંગ પણ કહેવામાં આવે છે કારણ કે પેકેજીંગની પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ ઔષધિય કામગીરીઓ માટે બરાબર તેમના વિતરણથી લઈને અંતિમ વપરાશકાર સુધી પહોંચવા સુધી કરવામાં આવે છે. પેકેજીંગ દવાને સાચવવા સાથે તેને સલામતી પૂરી પાડે છે, સંચાલન અને પહોંચાડવાની સગવડતા કે અનુકૂળતા પૂરી પાડે છે.

Packaging

પેકેજિંગના આ પ્રકાર મહત્વના જે કાર્યો કરે છે તે પૈકીનું એક મહત્વનું કાર્ય એ છે કે તે અંતિમ વપરાશકારો સુધી લોહી અને તેની પ્રોડક્ટો, જીવન-બચાવનાર દવાઓ કે ઔષધિઓ, સર્જકલ સાધનો, ન્યુટ્રાસ્યુટીકલ પાવડર્સ, અર્ધ ઘન અને ઘન ડોસેજ સ્વરૂપો વગેરે છે. પેકેજિંગનો આ પ્રકાર એ સૌથી વધુ મહત્વનો છે કારણ કે તે વ્યવસ્થા કરવાના અને ડોઝ આપવાના કાર્યમાં રોકાયેલ છે.

સમાવિષ્ટ પદ્ધતિઓ છે :

- મૂળભૂત પેકેજિંગ
- ગોળ પેકેજિંગ
- તૃતીય પ્રકારનું પેકેજિંગ

આ પેકેજિંગ નીચેના પેકેજિંગમાં જોવા મળે છે :

- શીશીઓ
- નકલોમાં
- બ્લીસ્ટર પેક
- ટાઈમ્સ ડોઝિંગ

લવચીક પેકેજિંગ

નામ લવચીક તત્વો કે સામગ્રીઓ ઉપરથી આવે છે કે જે પેકેજિંગ કે સીલીંગ માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. આ તત્વો વસ્તુની તાજગીને જાળવવામાં મદદ કરે છે. તે એવી રીત બની શકે છે કે જેમાં પેકેજિંગને જુદા જુદા આકારોમાં તૈયાર કરવામાં આવે છે અથવા એવી રીત હોઈ શકે કે જેમાં ખાદ્ય પદાર્થોની લહેજત અને સલામતી એવી રીતે જાળવવામાં આવે છે કે જેથી આ પ્રકાર ઉત્પાદકોમાં ખૂબજ લોકપ્રિય છે.

ખાદ્ય પદાર્થના પેકેજિંગ માટે, આ એક આદર્શ પસંદગી છે અને પેકેજ લાંબા સમય સુધી ટકે તેવું હોય છે (જો વસ્તુઓનો સાચી રીતે સંગ્રહ કરવામાં આવે તો) લવચીક પેકેજિંગ ઓછી સામગ્રી લે છે અને તે પર્યાવરણ માટે પણ મૈત્રીપૂર્ણ છે.

એન્ટી-કોરોસીવ પેકેજિંગ

તે ધાતુની સપાટીનું પર્યાવરણીય પરિબળો કે જે ઉચ્ચ રીતે ક્ષય કરનારાઓ છે તેમનાથી ક્ષય કે ખવાણ સામે રક્ષણ કરવાનું સૂચન કરે છે. ખવાણનું આ પ્રકારના પેકેજિંગ વડે સારી રીતે રક્ષણ કરી શકાય છે. સામગ્રીઓ જેવી કે ઓઈલ, બેગ્સ, વીસીઆઈ બબલ ફિલ્મ, ચિપ્સ, પેપર વગેરે. નો એન્ટી-કોરોસીવ પેકેજિંગમાં ઉપયોગ કરી શકાય છે કારણ કે આ સામગ્રીઓ માલ સામાનને જુદા જુદા આબોહવા વિભાગો

આ પેકેજિંગનો ઉપયોગ આદર્શ રીતે લાંબા અંતરો ઉપર માલ-સામાનની નિકાસ કરવા માટે કરી શકાય છે. આ બાબત ધાતુની વસ્તુઓ કે જે ઉચ્ચ રીતે ખવાણ બાબતે સંવેદનશીલ છે તેમના માટે લાંબા ગાળાના સંગ્રહ કરવા માટે લાગુ પડે છે.

એન્ટી-કોરોસીવ પેકેજિંગ માટેની પદ્ધતિઓ :

- પ્રવાહીઓ કે ઓઈલ્સ માટે કોટિંગ
- વીસીઆઈ (વોલેટાઈલ કોરોઝન ઈન્હીબીટર્સ) ફિલ્મ્સ અને પેપરો
- સંયોજનમાં ડેસીકન્ટસના ઉપયોગ સાથે એલ્યુમીનીયમ અવરોધ ફોઈલ

પદ્ધતિ નીચેના માટે આદર્શ છે :

- સીક્રીડી જલાજી માલ
- ભેજ કે સાગર ના અધોમુખ પર્યાવરણ દ્વારા માલ-સામાનનું શિર્ષાંગ કે નિકાસ
- અલ્પ સમય માટે પ્લેન્સ અને મશીનોનું લેયિંગ
- અનએસેમ્બલ્ડ ભાગોનો જલાજી માલ
- લાંબા સમયગાળા માટે ધાતુમય સામગ્રીઓનો સંગ્રહ

પ્લાસ્ટીક્સ પેકેજિંગ

આનો ઉપયોગ વિવિધ વસ્તુઓના કિસ્સાઓમાં કરવામાં આવે છે જેવી કે નાશવંત ના હોય તેવી અને બરડ વસ્તુઓ. આનો ઉપયોગ પ્લાસ્ટિક્સ પેકેજિંગ ધંધાઓ દ્વારા કરવામાં આવે છે. ઓછા આયુષ્ય સાથેના માલ-સામાન આબોહવામાં ફેરફાર વડે સરળતાથી પ્રભાવિત બનશે. માલ-સામાન કે વસ્તુઓ અંતે નુકશાન પામશે અને આ પેકેજિંગની જરૂર પડે છે કારણ કે તે આ માલ-સામાનને પ્રાભાવિત કરતી કોઈપણ હવા કે રજકણને અટકાવે છે.